

แนวโน้มน

ศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้

๑๗ ธันวาคม

ภาคใต้ของประเทศไทยหรือด้ามขวานทองของไทยนับว่าเป็นคาบสมุทร ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงคุณค่า เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุที่มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น แร่ดีบุก น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ เป็นแหล่งที่มีผืนแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะกับการปลูกพืชเศรษฐกิจอันได้แก่ ต้นยางพาราและปาล์มน้ำมัน มีธรรมชาติที่สวยงามเพราะล้อมรอบด้วยทะเลสีคราม เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่กำลังทำรายได้สูงให้แก่ประเทศอยู่ในขณะนี้

ด้ามขวานทองหรือแดนสยามคือ ดินแดนแห่งความหวังของหลายชนชาติที่พยายามมุ่งมาตั้งรกราก เพื่อการทำมาหากินและเพื่ออยู่อาศัยได้อย่างมีความสุขสืบทอดต่อกันไป จนทำให้ภาคใต้ของประเทศไทยมีความหลากหลายของวัฒนธรรม

ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ย่อมนำมาซึ่งความหลากหลายของศิลปกรรม ทั้งอิทธิพลของศิลปกรรมจีน ศิลปกรรมอิสลาม (Islamic Art) และศิลปกรรมไทย ปัจจุบันได้หล่อหลอมรวมกันเป็นศิลปวัฒนธรรมไทยในภาคใต้แล้ว ศิลปะการแสดงเช่นการเล่นหนังตะลุง ลิเกฮูลู และลิเกป่า ยังคงได้กลิ่นไอของศิลปกรรมอิสลาม ศิลปกรรมทางด้านสถาปัตยกรรม เช่น บ้านพัก ที่จังหวัดตรัง ภูเก็ต สงขลา และปัตตานี ยังคงมีกลิ่นไอของศิลปกรรมจีน ส่วนศิลปกรรมที่เป็นไทยดั้งเดิมพอมิให้สัมผัสได้บ้าง ตามฝาผนังอุโบสถในวัดต่างๆ

ในปี พ.ศ.2456 ได้มีการก่อตั้งสถาบันที่จัดการเรียนการสอนทางด้านศิลปะแห่งแรกของประเทศไทยคือ วิทยาลัยเพาะช่าง ซึ่งได้ผลิตผู้สำเร็จการศึกษาออกมา เป็นครูและผู้ประกอบอาชีพทางด้านศิลปกรรมกระจายอยู่ทั่วประเทศ และในปี พ.ศ.2476 ได้กำเนิด โรงเรียนประณีตศิลปกรรม และสถาปนาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากรในปี พ.ศ.2486 นับว่าเป็นสถาบันทางศิลปะซึ่งเป็นคลื่นลูกใหม่ที่นำแนวความคิดจากศิลปะตะวันตกเข้ามาในประเทศไทย และในปี พ.ศ.2511 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้เปิดหลักสูตรศิลปศึกษาซึ่งได้ผลิตบัณฑิตทางศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษา ออกไปเพื่อรับใช้สังคมในทุกวงการทางการศึกษาของไทย ทั้งสถาบันอุดมศึกษา วิทยาลัย สถาบันราชภัฏ และโรงเรียนทุกระดับในประเทศไทย จากผลผลิตของสถาบันการศึกษาอันได้แก่วิทยาลัยเพาะช่าง วิทยาลัยช่างศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้กลับไปยังภูมิภาคที่อยู่นอกภาคใต้ เพื่อประกอบอาชีพที่หลากหลาย โดยเฉพาะส่วนหนึ่งได้รับการบรรจุเป็นครูศิลปะ สอนในสถาบันการศึกษาทุกระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

ครูศิลปะและผู้รักศิลปะในภาคใต้จำนวนหนึ่ง ได้เริ่มจับกลุ่มทำงานศิลปะและแสดงนิทรรศการศิลปกรรมสู่สาธารณชน ทั้งนี้เพื่อแสดงออกถึงความเคลื่อนไหวของวงการศิลปกรรมในภาคใต้และนั่นคือจุดเริ่มต้นของ "ศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้"

1. ศิลปกรรมร่วมสมัย

ศิลปะคือ ผลงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์และความพากเพียรของมนุษย์ ซึ่งสามารถที่จะสื่อถึงการแสดงออกของความรู้สึก ความปรารถนา อารมณ์ ปัญญาและความคิดระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ด้วยรูปแบบที่งดงามไพเราะ จนเกิดอารมณ์สะเทือนใจ

ศิลปกรรมที่เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ของมนุษย์นี้มี 2 ประเภทคือ วิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์
วิจิตรศิลป์ เป็นศิลปกรรมที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ด้านอารมณ์ หรือความสุข
 ทางใจ ศิลปะประเภทนี้ จะเน้นที่คุณค่าทางสุนทรียภาพอันได้แก่

จิตรกรรม (Painting)

ประติมากรรม (Sculpture)

สถาปัตยกรรม (Architecture)

ภาพพิมพ์ (Printing)

สื่อผสม (Mixed Media)

วรรณกรรม (Literature)

ดนตรี (Music) และนาฏกรรมการแสดง (Drama&Performaing)

ประยุกต์ศิลป์ เป็นศิลปะที่สนองความต้องการของมนุษย์ในด้านความสุขทางกาย ศิลปะ
 ประเภทนี้จึงเน้นที่หน้าที่ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ได้แก่

พาณิชย์ศิลป์ (Commercial Art)

อุตสาหกรรมศิลป์ (Industrial Art)

ศิลปหัตถกรรม (Crafts)

และมัณฑนศิลป์ (Decorative Art)

ถ้าศิลปกรรมร่วมสมัย (Contemporary Art) มีความหมายตามรูปศัพท์ว่าหมายถึง ศิลปกรรม
 ที่เกิดขึ้นร่วมยุคเดียวกัน ในช่วง 20 ปี โดยประมาณ โดยศิลปินปัจจุบันซึ่งอยู่ร่วมยุคร่วมสมัย
 กับเรา อาจจะร่วมสังคมเดียวกัน ประเทศเดียวกันหรือต่างสังคมหรือต่างชาติออกไปก็ตาม ซึ่งผล
 งานศิลปะเหล่านั้น สะท้อนความรู้สึกนึกคิดของศิลปินที่มีต่อสภาพของโลกปัจจุบัน

ศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ หมายถึง ผลงานศิลปกรรมอันได้แก่ ผลงานวิจิตรศิลป์ และ
 ประยุกต์ศิลป์ที่เกิดขึ้นในภาคใต้ในยุคเดียวกัน ในช่วง 20 ปี โดยประมาณ โดยศิลปินซึ่งอาศัยอยู่ใน
 ภาคใต้ของประเทศไทย

อนึ่ง ในบทความนี้ เมื่อกล่าวถึงศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้จะหมายถึงผลงานร่วมสมัยที่เป็น
 หัตถศิลป์อันได้แก่ผลงานทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่ายและสื่อผสมเท่านั้น

2. ศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ : อดีต - ปัจจุบัน (2525 - ปัจจุบัน)

บัณฑิตและผู้สำเร็จการศึกษาทางศิลปะจากส่วนกลางคือกรุงเทพมหานคร ได้เข้ามาทำงานรับใช้
 สังคมภาคใต้ ในฐานะของครูอาจารย์ผู้สอนศิลปะ ผู้ประกอบการเกี่ยวกับศิลปะทั้งภาครัฐและเอกชน
 ดั้งไฟที่คุกรุ่นอยู่ภายใน หลังจากที่ผ่านประสบการณ์ทางศิลปะมากมาย ผู้รักศิลปะกลุ่มหนึ่งจึงระเบิด
 ความปรารถนาแห่งหัวใจ สร้างจุดเริ่มต้นตำนาน "ศิลปกรรมร่วมสมัยของภาคใต้" ขึ้นเป็นครั้งแรก
 โดยมีคณาจารย์จากวิทยาลัยศิลปหัตถกรรม นครศรีธรรมราช เป็นแกนนำพร้อมด้วยอาจารย์จาก
 โรงเรียนเบญจมราชูทิศและผู้รักศิลปะในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รวมตัวกันจัดนิทรรศการศิลปกรรม
 ร่วมสมัย "กลุ่มเล" ครั้งที่ 1 ขึ้นที่โรงแรมเพชรซีเด็นท์รามมา หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในวันที่ 30
 ตุลาคม ถึง 8 พฤศจิกายน 2525 จังหวัดสงขลา

ปัจจุบันวงการศิลปะในประเทศไทยของเรานั้นวันจะตื่นตัวมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการจัดการแสดงศิลปกรรมขึ้นหลายครั้งในแต่ละปี แต่เมื่อหันมามองยังภาคใต้ปรากฏว่าความตื่นตัวทางด้านนี้ของเรายังมีน้อยมาก ด้วยเหตุนี้พวกเราซึ่งมีอาชีพที่แตกต่างกัน แต่มีจิตใจรักทางด้านศิลปะ จึงได้รวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มขึ้น โดยมีจุดหมายร่วมกันว่า เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานทางด้านศิลปะและส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์ตามแนวความคิดของตัวเองอย่างอิสระ อันจะเป็นการพัฒนาทางด้านศิลปะให้เจริญก้าวหน้าสืบไป ทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคใต้ของเรา อนึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าแผ่นดินทางภาคใต้ถูกขนาบด้วยทะเลทุกคนรู้จักทะเลเป็นอย่างดี จึงตกลงใช้ชื่อกลุ่มว่า "กลุ่ม-เล"

คำนำของกลุ่มเลในสูจิบัตร นิทรรศการกลุ่มเล ครั้งที่ 1 นี้ ได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นและความปรารถนาดีต่อแผ่นดินเกิดคือ ภาคใต้และศิลปกรรมอันเป็นที่ตนรัก ที่ต้องจารึกไว้บนแผ่นดินนี้ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่คลื่นลูกใหม่ในทะเลนี้กระแทกฝั่งสองครั้งแล้วก็จางหายไป ประชาคมศิลปกรรมในภาคใต้ยังคงระลึกลงถึงและรอคอยการกลับมาของกลุ่ม-เล เสมอ

เมื่อศิลปิน กลุ่ม - เล ได้จุดประกายความคิดขึ้นในปลายปี พ.ศ.2525 ที่จังหวัดสงขลา ได้มีอิทธิพลอย่างมากมาในการขับเคลื่อนกระบวนการศิลปกรรมในภาคใต้ เพราะศิลปินอีกกลุ่มหนึ่งในจังหวัดสงขลาประกอบด้วย ครู อาจารย์ผู้สอนศิลปะในโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย และข้าราชการฝ่ายอุตสาหกรรมศึกษา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นแกนนำที่สำคัญในการจัดตั้งกลุ่มผู้รังสรรค์ศิลปกรรมร่วมสมัย เพื่อจัดแสดงนิทรรศการเผยแพร่ผลงานศิลปกรรมร่วมสมัยเรียกตนเองว่ากลุ่ม "สมิหลา"

กลุ่มสมิหลาถือกำเนิดเมื่อปี พ.ศ.2529 จากคณะกรรมการริเริ่มก่อตั้งและผู้ร่วมแสดงนิทรรศการศิลปกรรมเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2529 ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย (หาดใหญ่ใน) จังหวัดสงขลา ที่จะขอจารึกชื่อไว้เป็นเกียรติ ดังนี้

จำเนียร ปุญญโสพรรณ	โรงเรียนเทพพิทยาภาณุมาศ สงขลา
ชาญ วาริรัตน์	ฝ่ายโสตฯ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ธิตินา ก้วพานิช	อำเภอหาดใหญ่ สงขลา
นิกร ไชโยธา	โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย สงขลา
พิชัย สุภาร	วิทยาลัยอาชีวศึกษา สงขลา
มุขำหมัด โรจนอุดมศาสตร์	ฝ่ายโสตฯ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วุฒิ วัฒนสิน	โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย สงขลา
ศิลา บุญรัตน์	ฝ่ายโสตฯ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สมเกียรติ ทวีพันธ์วิรุฬห์	ฝ่ายโสตฯ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
สุเมธ สรวุฒิ	คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
สุรศักดิ์ ผืนเชียร	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
ในการเปิดนิทรรศการครั้งนั้น	ผู้ที่ให้การสนับสนุนที่ควรกล่าวถึงในที่นี้คือ
อาจารย์ธรรมบุญ วิศัยจร	ผู้อำนวยการโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย สงขลา
อาจารย์ประเทือง เอ็มเจริญ	ศิลปินอิสระ
ดร.กมล ทศนาญชลี	ประธานสภาศิลปกรรมไทยแห่งสหรัฐอเมริกา

ตั้งแต่วันเริ่มต้นจนถึงวันนี้เป็นเวลาเกือบ 2 ทศวรรษ ศิลปินกลุ่มสมิหลา ยังคงยืนหยัดเพื่อกระทำให้อุดมการณ์ที่ตั้งไว้สำเร็จ เพื่อจะได้เป็นมรดกสู่ทายาททางศิลปกรรมของภาคใต้ต่อไปตราบนานเท่านาน กลุ่มสมิหลา ในปัจจุบันเติบโตขึ้นอย่างเข้มแข็ง สมาชิกกลุ่มสมิหลาได้เพิ่มขึ้น เป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาวงการศิลปกรรมในภาคใต้ เพราะเขายังคงระลึกถึงปรัชญาของกลุ่มสมิหลาที่ว่า

“กลุ่มสมิหลา” ก่อตั้งขึ้นด้วยคนใต้ที่มีสุนทรียภาพในหัวใจ ไม่มีการกดขี่ข่มเหง ไม่มีการดูหมิ่นเหยียดหยาม ไม่มีการรังแก ไม่มีผลประโยชน์ใด ๆ มาเกี่ยวพันมีเพียงการแจกจ่ายและให้กำลังใจต่อกันและกัน

ตลอดเกือบ 2 ทศวรรษ “กลุ่มสมิหลา” ได้ร่วมกันจัดนิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยมาแล้ว 11 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1	2529	ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย สงขลา
ครั้งที่ 2	2530	ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย สงขลา
ครั้งที่ 3	2531	ณ ศูนย์การค้าไอเซียน ดีพาร์ทเมนท์สโตร์หาดใหญ่ สงขลา
ครั้งที่ 4	2532	ณ สมาคมไหหลำหาดใหญ่ สงขลา
ครั้งที่ 5	2533	ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา
ครั้งที่ 6	2534	ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา
ครั้งที่ 7	2539	ณ โรงแรมเอเชียนหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ สงขลา
ครั้งที่ 8	2541	ณ โอเดียนช้อปปิ้งมอลล์ สงขลา
ครั้งที่ 9	2542	ณ ศูนย์กีฬาปัตตานี สपोर्टคลับ ปัตตานี
ครั้งที่ 10	2543	ณ หอประชุมโรงเรียนสตรีพัทลุง พัทลุง
ครั้งที่ 11	2544	ณ วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช

ตลอดการจัดนิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยของกลุ่มสมิหลาทั้ง 11 ครั้ง พอสรุปได้ว่าได้รับความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ด้านศิลปศึกษา การจัดนิทรรศการศิลปกรรมแต่ละครั้งได้รับความสนใจอย่างยิ่งจาก นักศึกษา วิชาเอกศิลปะจากสถาบันการศึกษาทั้งระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา ผลของการเยี่ยมชมงานสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความคิด และแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมและเห็นแนวทางพัฒนาศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ต่อไปในอนาคต สำหรับนักเรียนในระดับอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ที่ได้เยี่ยมชมนิทรรศการศิลปกรรม จะเกิดทัศนคติที่ดีต่อศิลปะ เพราะจะได้เห็นศิลปกรรมในหลายรูปแบบ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กที่กำลังโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคม มีความใกล้ชิดกับศิลปกรรมที่หลากหลายมากขึ้น นั่นคือจะสามารถลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับศิลปกรรมได้ในอนาคต การสนับสนุนศิลปินและวงการศิลปกรรมในภาคใต้ก็จะดีขึ้นเป็นลำดับ

ด้านสังคม

ศิลปกรรมที่มีคุณค่าสามารถชี้ให้เห็นความเป็นไปของสังคมจากอดีต จนถึงปัจจุบันและต่อไปในอนาคต ศิลปกรรมสามารถแสดงเนื้อหา ที่เกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ เนื้อหาที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกัน เนื้อหาที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และเนื้อหาที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ไม่มิตัวตน

กมล คงทอง สมาชิกกลุ่มสมิหลาคคนหนึ่งกล่าวว่า "ปัจจุบันระบบโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยได้เกิดขึ้น และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่จะช่วยให้มีคุณภาพสังคมอย่างกว้างไกลรูปแบบอันเป็นผลงานจิตรกรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งเกิดขึ้นจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและสภาวะทางสังคม ที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ของคนในสังคมในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษต่อมาจนถึงปัจจุบัน" นักเรียน นักศึกษา และประชาชนที่ได้เยี่ยมชมนิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยของกลุ่มสมิหลา แล้วจะได้ซึมซับความเป็นไปของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของบรรพชน ทำให้เกิดความรักความชื่นชม และความหวงแหนต่อศิลปะและวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของภาคใต้ต่อไป

นอกจากการดำเนินการของกลุ่มสมิหลาแล้ว ในปี พ.ศ.2537 การจัดนิทรรศการศิลปกรรมภาคใต้ก็ได้ปรากฏชื่อกลุ่มศิลปินขึ้นใหม่อีกหนึ่งกลุ่ม ที่มีความแตกต่างไปจากกลุ่มศิลปินอื่น ๆ นั่นคือ กลุ่ม **ทักษิณ** ที่สมาชิกส่วนหนึ่งเป็นศิลปินในภาคใต้ ได้ร่วมกับศิลปินชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ มีการจัดนิทรรศการสัญจรทั้งในกรุงเทพมหานคร อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาและประเทศมาเลเซีย

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นภาพรวมของการเคลื่อนไหวของวงการศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525-ปัจจุบัน) ซึ่งนับวันจะทวีความเข้มข้นมากขึ้น

3. อิทธิพลภายนอกที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวทางศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้

สรรพสิ่งที่อยู่ในโลกนี้ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตย่อมหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา หากการเปลี่ยนแปลงมีผลในทางสร้างสรรค์ ย่อมสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นนำมาซึ่งการพัฒนา ในวงการศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ก็เช่นกัน เมื่อวันเวลาล่วงเลยไป ได้เห็นความมุ่งมั่นและตั้งใจของศิลปินรุ่นใหม่แล้ว พอที่จะเห็นภาพความเจริญก้าวหน้าของวงการศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ในวันข้างหน้าชัดเจนยิ่งขึ้น

อิทธิพลภายนอกที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แนวทางศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้น่าจะเป็นไปได้ใน 2 ประเด็นคือ

การเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ

การเปลี่ยนแปลงที่ว่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่รุนแรงหรือฉับพลันจะอาศัยเวลาเป็นเงื่อนไข คือถ้าเวลาผ่านไปนานก็จะเปลี่ยนแปลงมาก แต่ถ้าเวลาผ่านไปน้อยก็เปลี่ยนแปลงเล็กน้อยเช่นกัน รูปแบบทางศิลปกรรมร่วมสมัยที่ปรากฏให้เห็นตลอดมามีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยเฉพาะในส่วนท้องถิ่นที่เป็นบ้านนอก ศิลปินยังคงมีความพึงพอใจที่จะแสดงออกมาเป็นภาพที่ประชาชนทั่วไปปรับได้ ไม่ต้องคิดจินตนาการเพื่อตีความหมายมาก เพราะฉะนั้นรูปแบบของศิลปกรรมที่ได้รับการยอมรับยังคงเป็นรูปแบบเหมือนจริง (Realistic) หรือกึ่งนามธรรม (Semiabstract) ที่ยังดูได้ว่าภาพนั้นมีความหมายสื่อถึงอะไร

การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากกระแสในสังคม

กระแสของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวทางศิลปกรรมในภาคใต้ได้แก่

● กระแสจากผลการตัดสินผลงานของศิลปกรรมระดับชาติ

ต้องยอมรับว่าศิลปินมีความสนใจ ในทิศทาง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของศิลปกรรมในระดับชาติ อยู่ตลอดเวลา ว่ารูปแบบที่เป็นที่นิยมกันในปัจจุบันเป็นอย่างไร แล้วจึงนำเสนอศิลปกรรมในรูปแบบดังกล่าว อาจเป็นเพราะมีความเชื่อมั่นว่า รูปแบบดังกล่าวเป็นที่ยอมรับแล้ว ผลงานของตนจะได้รับความนิยมด้วยการพิจารณาว่ารูปแบบใดเป็นที่ยอมรับ ศิลปินในภาคใต้สามารถดูได้จากสูจิบัตรผลการตัดสินศิลปกรรมในระดับชาติที่ได้จากส่วนกลาง แล้วนำมาเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลง เพื่อทำให้ผลงานของตนเป็นที่นิยมด้วย ที่กล่าวมานี้มิได้หมายความว่า เป็นการเลียนแบบ (Copy) เพียงแต่ต้องการนำเสนอว่าผลการตัดสินศิลปกรรมในระดับชาติหรือใน ๗ ชาติ ก็มีผลผลักดันให้เกิดรูปแบบใหม่ขึ้นในวงการศิลปกรรมร่วมสมัยของภาคใต้ได้เหมือนกัน

● กระแสของการศึกษา

สิ่งที่ศิลปินจะแสดงออกเป็นผลงานศิลปกรรมได้นั้น ต้องได้มาจากประสบการณ์การเรียนรู้ ความคิด และจินตนาการ ประสบการณ์ที่ศิลปินได้เคยเล่าเรียน มาจากสถาบันการศึกษาก่อนที่จะออกมาทำงาน นั้น มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวทางของศิลปกรรมในภาคใต้ได้อย่างแน่นอน เพราะหากศิลปินมีความคิดหรือความเชื่อที่ครูบาอาจารย์หล่อหลอมมาอย่างไร ก็นิยมแสดงออกในรูปแบบนั้น

● **กระแสของสภาพสังคม การเมือง การปกครองในปัจจุบัน**

ผลงานศิลปกรรมที่มีคุณค่าในอีกแง่มุมหนึ่งคือ สามารถเป็นภาพที่ สะท้อนให้เห็นความเป็นไปของสังคม การเมือง และการปกครองในปัจจุบัน ศิลปกรรมสามารถแสดงถึงสภาพที่แท้จริงของสังคมทั้งในด้านสร้างสรรค์ เห็นถึงสิ่งที่ต้งามในสังคมหรือประชดประชันสังคม ทั้งนี้เพื่อต้องการชี้้นำให้สภาพของสังคมในปัจจุบันดีขึ้น ศิลปกรรมเพื่อชีวิตของศิลปินเม็กซิกัน มีส่วนในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศเม็กซิโก เจกเช่นผลงานศิลปกรรมของแนวร่วมศิลปินแห่งประเทศไทย ที่มีส่วนให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตยเต็มในประเทศไทย การปกครองระบอบประชาธิปไตย คนไทยทุกคนจึงมีสิทธิในการแสดงออกทางศิลปกรรมได้อย่างเสรี จะเห็นว่าสภาพสังคมการเมืองและการปกครองในปัจจุบันมีอิทธิพลต่อการนำเสนอรูปแบบศิลปกรรม สมัยของภาคใต้ด้วยว่าจะออกมาในรูปแบบใด ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคลในเวลานั้น

● **กระแสของเทคโนโลยีสมัยใหม่**

ในปัจจุบันวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปกรรมที่มีความสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งคือ คอมพิวเตอร์ ซึ่งนับว่าเป็นเทคโนโลยีขั้นสูงที่สามารถช่วยสร้างสรรค์ ผลงานทางด้านศิลปกรรมได้เป็นอย่างดี ศิลปินจึงหันมาสนใจที่จะนำคอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะมากยิ่งขึ้น

สถาบันการศึกษาทางศิลปะ ในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาได้เริ่มต้นนำเทคโนโลยีสมัยใหม่นี้มาใช้ในการเรียนการสอนศิลปะแล้ว คาดว่าในอนาคตคงจะมีวิชาที่เปิดใหม่อันได้แก่ คอมพิวเตอร์เพื่อจิตรกรรม คอมพิวเตอร์เพื่อประติมากรรม และคอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบ ฯลฯ

วงการศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ คงต้องเตรียมตัวเพื่อการสร้างสรรค์ศิลปกรรมแนวใหม่ที่จะเกิดขึ้น เตรียมใจที่จะยอมรับผลผลิตทางเทคโนโลยีนี้ ว่าเป็นก้าวใหม่ก้าวหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเทคนิค ของศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้

4. แนวโน้มศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้

ศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ได้จัดประกายเมื่อปี พ.ศ.2525 โดยศิลปินกลุ่ม-เล ได้เริ่มต้นจัดนิทรรศการศิลปกรรม และแสดงสู่สาธารณชนครั้งแรกที่จังหวัดสงขลา เมื่อศิลปินกลุ่ม-เล หยุดการเคลื่อนไหว ศิลปินที่ประกอบด้วยคณาจารย์ศิลปะ ข้าราชการและผู้รักศิลปะในจังหวัดสงขลาได้รวมตัวขึ้นในนามของ กลุ่มสมิหลา ซึ่งได้นำชื่อหาดสมิหลาของจังหวัดสงขลามาเป็นชื่อมงคลประจำกลุ่ม ได้เริ่มเคลื่อนไหวโดยการจัดนิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัย ครั้งที่ 1- ครั้งที่ 8 ที่จังหวัดสงขลา และสู่ต่างจังหวัดที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดพัทลุง และจังหวัดนครศรีธรรมราชตามลำดับ ถือว่ากลุ่มสมิหลาเป็นศิลปินกลุ่มเดียว ที่แสดงงานนิทรรศการศิลปกรรมต่อเนื่องกันมายาวนานที่สุดในภาคใต้ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 จนถึงปัจจุบันและจะดำเนินการเคลื่อนไหวต่อไปอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้นในปี 2537 ก็เกิดศิลปินกลุ่มทักษิณ ที่มีส่วนช่วยให้เกิดสีสันและความคิดคึกในวงการศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้มากขึ้น

ทุกกลุ่มที่ได้ดำเนินการสร้างสรรค์ศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ ได้เป็นผู้ที่มีความตั้งใจดีและเป็น ผู้เสียสละที่สมควรได้รับยกย่องเป็นอย่างยิ่ง จากบทเรียนในอดีตที่ผ่านมาทำให้พอที่เห็นแนวโน้มใน อนาคตที่วงการศิลปกรรมร่วมสมัย ในภาคใต้ควรคิดคำนึง โดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่า จะพัฒนาวง การศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ให้มีความเจริญก้าวหน้าสู่ความเป็นสากล แนวโน้มในอนาคตที่จะต้อง พิจารณาได้แก่

1. การพัฒนาระบบเครือข่าย
2. การพัฒนารูปแบบของการประชาสัมพันธ์
3. การส่งเสริมให้ศิลปินวิจารณ์ (Art Critique) มีบทบาทมากขึ้น
4. อิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่
5. การจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์และหอศิลปะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

1. การพัฒนาระบบเครือข่าย (Network)

ในโลกไร้พรมแดนนี้ การสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การคงอยู่อย่างสันโดษ และดำเนินบางสิ่งบางอย่างที่ยิ่งใหญ่ เป็นเรื่องที่จะถึงซึ่งความสำเร็จได้ยากเย็นมาก ในทุกวงการมีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อแบ่งเบาภาระหนัก และร่วมกันระดมความคิดเห็นที่หลากหลาย ที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด

วงการศิลปกรรมก็เช่นกันมีความจำเป็นเร่งด่วน ที่จะต้องผนึกกำลังกันระหว่างสถาบันที่ให้การ ศึกษาทางศิลปะทุกสถาบันในภาคใต้และบรรดาศิลปินอิสระทั้งหลายหรือระหว่างกลุ่มศิลปินกลุ่มต่าง ๆ ในภาคใต้ที่จะต้องระดมสรรพกำลังทั้งทางด้านกำลังกาย กำลังใจ และกำลังความคิดเพื่อร่วมกันให้ ไปถึงเป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนาศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ให้เจริญก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับใน ระดับสากล และนานาชาติ

2. การพัฒนารูปแบบของการประชาสัมพันธ์ (Promotion)

เป็นที่ยอมรับว่าการประชาสัมพันธ์ตนเอง ของวงการศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ยังเป็นปัญหา ยังไม่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติในทศวรรษต่อไปกลุ่มศิลปินในภาคใต้ต้องให้ความสำคัญในประเด็นนี้ให้ มากขึ้น นอกจากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ซึ่งมีอยู่น้อยมากแล้วต่อไปควรคำนึง และต้องประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นและในการแบ่งความรับผิดชอบงานในกลุ่มควรมีฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่ เป็นรูปธรรมและมีการจัดสรรงบประมาณในการนี้มากพอสมควรเพราะต้องยอมรับว่าผลย้อนกลับที่กลุ่ม ศิลปินทุกกลุ่มต้องการ นอกเหนือจากการสนองความต้องการของตนเองแล้วคือ ความมีชื่อเสียงและ การได้รับการยอมรับจากสังคม ทั้งนี้เพื่อเป็นนำหล่อเลี้ยงและกำลังใจให้ศิลปินนั้นดำเนินงานต่อไป

กลุ่มศิลปินแต่ละกลุ่มควรมี Web Page ของตนเองที่สามารถเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อจะ ให้การประชาสัมพันธ์เป็นไปอย่างกว้างขวาง และสามารถสื่อสารได้ทั่วโลก ซึ่งจะเป็นอีกแนวทางหนึ่ง ที่จะนำ "ศิลปกรรมร่วมสมัยของภาคใต้" สู่มาตรฐานสากล

3. การส่งเสริมให้ศิลปวิจารณ์ (Art Critique) มีบทบาทมากขึ้น

ศิลปวิจารณ์คือการแสดงออกของความคิดของนักวิจารณ์ในรูปแบบของการพูดบรรยายอธิบาย หรือเขียนเป็นภาษาหนังสือเพื่อให้ผู้ทั่วไปได้รับรู้หรือเข้าใจในงานศิลปะนั้น ๆ และ เพื่อยกระดับ มาตรฐานของผลงาน ให้มีความคิดอ่านก้าวหน้าขึ้น

หลังจากการเปิดการแสดงนิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยของภาคใต้แต่ละครั้ง จะต้องเปิดโอกาส อย่างเต็มที่ให้กับนักวิจารณ์ผลงานศิลปกรรมได้แสดงทัศนะต่าง ๆ เกี่ยวกับผลงานศิลปกรรมที่น่าเสนอ โดยศิลปินควรน้อมรับการวิจารณ์นั้น ทั้งนี้เพื่อนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุงมาตรฐานผลงานของ ตนหรือพัฒนาวิธีดำเนินการจัดนิทรรศการศิลปกรรมให้เข้าสู่ระดับมาตรฐานที่ดียิ่งขึ้น

การวิจารณ์นั้นควรกระทำโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งในส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง ทั้งนี้เพื่อเป็นการ ประชาสัมพันธ์การจัดนิทรรศการศิลปกรรมให้เป็นที่ทราบโดยกว้างขวาง

4. อิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่

สถาบันการศึกษาทางด้านศิลปะในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาหลายสถาบันได้ใช้คอมพิวเตอร์เป็น อุปกรณ์ในการออกแบบและสร้างสรรค์งานศิลปะ ที่มีรูปแบบแปลกตาและน่าสนใจอีกทั้งสามารถสร้าง สรรค์งานศิลปะในรูปแบบจิตรกรรม 2 มิติได้สวยงาม น่าทึ่งและสามารถสร้างภาพได้ไม่ยากจนเกินไป จึงเริ่มนิยมสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมประเภทนี้กันบ้างแล้ว

วงการศิลปกรรมร่วมสมัยจะต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลง กลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม จากการใช้มือจับพู่กัน เป็นมือจับ Mouse เพื่อสร้างภาพหากผลงานนั้นถูกสร้างสรรค์ด้วยความคิดสร้าง สรรค์ของมนุษย์ สามารถสื่อถึงความรู้สึก ความปรารถนา อารมณ์ ปัญญา สวยงามสามารถสร้าง ความพึงพอใจได้ก็จัดว่าเป็นงานศิลปกรรมที่มีคุณค่าเช่นกันมิใช่หรือ

5. การจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ และหอศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ ที่มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้มีโครงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ ซึ่ง จะรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาทัศนศิลป์ อันได้แก่จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพ พิมพ์ สาขาวิชาศิลปะไทย สาขาศิลปะประยุกต์และสาขาศิลปะการแสดง ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าคณะศิลปกรรม ที่เปิดใหม่นี้ จะเป็นศูนย์กลางของการศึกษาทางศิลปกรรมในภาคใต้เป็นแหล่งผลิตศิลปินออกมารับใช้ สังคมเป็นแหล่งข้อมูลและการศึกษาวิจัยทางด้านศิลปกรรม จะทำให้มีการตื่นตัวของการสร้างสรรค์ผล งานศิลปกรรมมากขึ้น ในทศวรรษหน้าที่กำลังจะมาถึงจะเกิดกลุ่มศิลปินขึ้นอีกเป็นจำนวนมากมาย วงการ ศิลปกรรมร่วมสมัยของภาคใต้มีแนวโน้มที่จะเคลื่อนไหวมากขึ้น และเห็นหนทางสว่างไสว กอรปกับคณะ รัฐมนตรี ในสมัย ฯพณฯชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้อนุมัติงบประมาณจำนวน 70 ล้านบาท เพื่อก่อสร้างหอศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ที่ประกอบด้วยส่วนศิลปร่วมสมัยและส่วนหอวัฒนธรรม หอศิลป์ ร่วมสมัยนี้จะเปิดโอกาสให้ศิลปิน กลุ่มศิลปินในภาคใต้และศิลปินในภูมิภาคนี้ได้มีโอกาสจัดนิทรรศการ

ศิลปกรรมแสดงเพื่อให้สาธารณชนได้ชื่นชม จึงสามารถคาดเดาได้ว่าศูนย์กลางของศิลปกรรมร่วมสมัย ภาคใต้ในอนาคตอันใกล้นี้น่าจะอยู่ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

แนวโน้มศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้ อาจจะเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือจากกระแสด้านการ ศึกษา สภาพสังคม การเมืองและการปกครองและกระแสของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้แนวทาง ของศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคใต้เปลี่ยนแปลงไป แต่ถ้าศิลปินหรือกลุ่มศิลปินมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เตรียมตัวให้พร้อมสำหรับแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น ก็สามารถดำเนินไปกับการเปลี่ยนแปลงนั้นอย่าง สร้างสรรค์ ภาคภูมิและสง่างาม
